

With the support of

d.i.a.
spona

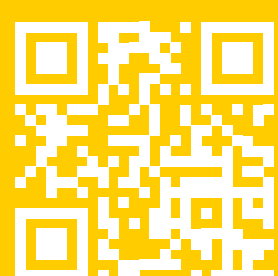
PERSPEKTIVE GRADA

SAVREMENI PRISTUPI URBANIZMU
— MEĐUNARODNA ISKUSTVA I
LOKALNE MOGUĆNOSTI

PER

SPEKTIVE

GRADA

SARAJEVO
AMFITEATAR UNITIC
POSLOVNOG CENTRA
FRA ANĐELA ZVIZDOVIĆA 1
10. 10. 2026. od 9:30h

PODRŠKA

SPONZORI

DONATORI

CULTURE AND
Creativity FOR THE
WESTERN BALKANS

Funded by
the European Union

PER SPEKTIVE GRADA

Savremeni pristupi urbanizmu
– međunarodna iskustva i lokalne mogućnosti

Perspektive grada je urbanistički simpozij koji se realizira u okviru međunarodne arhitektonske izložbe „**Diaspona - sarajevska škola arhitekture u svijetu**“. Nastaje iz uvjerenja da nijedan grad ne može učiti samo iz vlastitog iskustva, da nijedno međunarodno iskustvo nema vrijednost ako se ne razumije u lokalnom kontekstu. Između ta dva pola nastaje prostor za dijalog u kojem međunarodna iskustva postaju inspiracija, lokalno znanje ravnopravan doprinos, a razgovor prvi korak svake ozbiljne promjene.

Prvo izdanje simpozija okuplja učesnike izložbe kako bi podijelili iskustva djelovanja u različitim socio-prostornim kontekstima i otvorili dijalog s domaćim stručnjacima, institucijama, studentima i građanima. Tema „**Savremeni pristupi urbanizmu – međunarodna iskustva i lokalne mogućnosti**“ nije poziv da tražimo jedinstven odgovor, nego prilika da postavljamo bolja pitanja, da ih kritički razumijemo i kreativno primijenimo u našem kontekstu.

Šest predavača iz šest država donosi različite urbane kulture, planerske modele i profesionalna iskustva. Njihova izlaganja nisu recepti koji treba preuzeti, nego poziv na propitivanje vlastitih praksi. U susretu s domaćim panelistima i publikom nastaje ambijent u kojem međunarodna iskustva postaju lokalna pitanja, a lokalne mogućnosti dio globalnog razgovora o budućnosti gradova - razgovora koji urbanizam afirmišu kao društveni dogovor i kulturu donošenja zajedničkih odluka o viziji naših gradova.

Mjesto: Sarajevo, Amfiteatar UNITIC poslovnog centra
Datum: Subota, 10.10.2026.
Organizacija: **Hasan Čemalović** (Arhitektonska fondacija d.i.a.spona)
Ibrica Jašarević, Katarina Bošnjak Karadža (UNSA-AF)

Biljana Savić

London, Ujedinjeno Kraljevstvo
Urbanistica i arhitektica s više od 35 godina profesionalnog iskustva stečenog u Londonu, gdje se nastanila nakon završetka studija arhitekture u Sarajevu. Nakon prvih desetak godina karijere u nekoliko arhitektonskih firmi u Londonu i studirajući na master kursu za arhitekturu na Bartlett School of Architecture, radila je na direktorskim ili visokim savjetodavnim pozicijama u konsultantskoj firmi Space Syntax Ltd, u državnom savjetodavnom tijelu za arhitekturu i izgradnju okoliš CABE, u savjetodavnim društvima pri kancelariji tadašnjeg Prince od Velsa (sada Kralja Čarlsa I II), te za par državnih tijela za saobraćajnu infrastrukturu Transport for London i High Speed 2.

Biljana je registrovana arhitektica u UK, i članica Kraljevskog Instituta za Prostorno Planiranje (RTPI), kao i članica Upravnog odbora u Design Council-u. Bivša je direktorica Akademije za Urbanizam, i bivša članica Ekspertnog Odbora za Izgradnju Okoliš pri Design Councilu. Članica je odbora za dizajn pri Londonskim opštinama Westminster i Kensington & Chelsea. Držala je predavanja na fakultetima za arhitekturu i urbanizam u Londonu, Oxfordu, Minhen, Brisbaneu, i Cardiffu, gdje je radila i kao supervizorica za magistarske studije iz urbanizma. Vodila je i organizovala veliki broj radionica, predavanja, konferencija i seminara na temu urbanizma, novih gradova, prostorne integracije, stambenog dizajna i analize upotrebe urbanog prostora. Često je pozvana da bude članica žirija za nagrade u urbanizmu, dizajnu i regeneraciji gradova.

Ona je također Fellow pri Winston Churchill Fellowship, od koga je počasni grant za studiranje kao dizajn procesa u Kubi, Novom Zelandu i Australiji 2014/15.god. Dobitnica je prve H52 dizajn nagrade za prostorne studije koje je vodila kao kljint 2020-2023. godine. Biljinin profesionalni fokus je na poboljšanju kvaliteta života ljudi posredstvom arhitekture i urbanizma.

Regulisanje planiranja i kvalitete izgradnje za kolektivnu dobrobit – iskustva iz Ujedinjenog Kraljevstva

Pitanje koje se tiče svakoga ko živi u gradu: kako prostor u kojem se krećemo, radimo i provodimo svakodnevicu oblikuje naš kvalitet života? Kroz britanska iskustva predstavljani su aspekti koji određuju šta zapravo znači planirati grad kao društveno-prostorni sistem, te zašto je kvalitet izgradnog okruženja mnogo više od arhitekture — on je temelj sigurnosti, zdravlja, ekonomije i osjećaja pripadnosti.

Kako funkcionise jedan od najrazvijenijih sistema za prostorno planiranje i kontrolu izgradnje u Evropi? Kako se odluke donose kroz višeslojnu strukturu planova? Kako se definiše gdje i pod kojim uslovima može da se gradi, te kako se kvalitet prostora brani kroz jasne dizajn-smjernice, pravilnike, odbore za izdavanje dozvola i nezavisne odbore za razmatranje kvalitete podnesenih prijedloga za izgradnju? Bit će predstavljeni i konkretni primjeri iz prakse, uključujući situacije u kojima je loš razvoj zaustavljen ili preusmjeren, kao i načini na koje investitori doprinose izgradnji javnih dobara.

Posebna pažnja posvećena je ulozi građana — ne samo kao posmatrača nego kao aktivnih učesnika koji kroz konsultacije i aktivno učestvovanje u prostornom planiranju direktno utiču na oblikovanje svog okoliša. Kroz britanski model moguće je sagledati načine na koje se gradi sistem koji štiti javni interes i stvaraju mjesta u kojima se dobro živi.

Brankica Pećanac

Pescara, Italija
Arhitektica i urbanistica, rođena u Sarajevu 1955. godine. Diplomirala je na Arhitektonsko-urbanističkom fakultetu u Sarajevu 1977. godine, u klasi profesora Branka Bulića. Postdiplomsko obrazovanje stekla je kao slobodni istraživač na Université de Paris i Centre de Recherches d'Analyse de l'Espace, Laboratoire Associé au C.N.R.S., pod mentorstvom profesorice Jacqueline Beaujeu-Garnier tokom 1983/84. godine. Također je završila postdiplomski kurs na Politecnico di Milano, Facoltà di Architettura, 1992. godine. Notstrifikaciju i ekvivalenciju akademskih kvalifikacija – diplome arhitekta – stekla je na Politecnico di Milano 1996. godine, a državni stručni ispit položila je u Milanu 1997. godine.

Profesionalno je djelovala u oblasti prostornog planiranja i urbanizma u Bosni i Hercegovini (1978-1992), urbanizma i arhitektonskog projektovanja - Milano, Italija (1993-2007), projektovanja javnih objekata i održive izgradnje u saradnji sa kompanijom Proger SpA – Pescara, Italija (2007- do danas). Certificirani je ekspert za primjenu ITACA-e, nacionalnog sistema ocjenjivanja održivosti u Italiji, kao i za primjenu CAM-a (Criteri Ambientali Minimi), italijanske regulative za održivu gradnju javnih objekata. Članica je Udruženja arhitekata Italije od 1998. godine.

Prostorno uređenje i razvoj gradova u uslovima energetske krize i rizika klimatskih promjena – iskustva održive izgradnje iz Italije

Novi globalni faktori za usmjeravanje održivog razvoja – energetska kriza i klimatske promjene.

Rizici klimatskih promjena i njihov uticaj na urbani razvoj i izgradnju: koje su i kakve dominantne klimatske anomalije (povećanje temperature, češća pojava toplinskih šokova i njihov produženo trajanje, smanjenje količine padavina i povećanje njihovog intenziteta) i kakav je njihov uticaj na planiranje i projektovanje? Kakav nivo energetske efikasnosti imaju postojeći objekti koji nisu projektovani u uslovima skraćene sezone grijanja i produžene sezone hlađenja objekata? Koliko su postojeće strukture vanjskih prostora u gradovima sposobne prihvatiti velike količine padavina u vrlo kratkom vremenskom periodu, za koje također nisu bile prethodno projektovane? Kako obezbijediti potrebne količine vode u uslovima sve češćih i produženih perioda suše? Kako se zaštititi i prilagoditi podizanju nivoa mora i vodotoka u uslovima otapanja glečera? Kako očuvati biodiverzitet i kvalitet života za sve?

Dokumenti koji definišu globalne ciljeve održivog razvoja: Agenda 2030 Ujedinjenih nacija, Nova urbana agenda UN-Habitat, kao i dokumenti na evropskom nivou (Direktive EU) i nacionalnog nivou. U Italiji su to nacionalne strategije i planovi održivog razvoja energetske sistema i borbe protiv klimatskih promjena, kroz mjere ublažavanja, odnosno smanjenja emisije CO₂eq, i prilagođavanje klimatskim promjenama.

Operativna regulativa za njihovo provođenje u Italiji definisana je dekretima nadležnog ministarstva za specifična područja djelovanja u okviru urbanog razvoja i izgradnje, putem detaljnih i obaveznih Minimalnih ambijentalnih kriterija (CAM – Criteri Ambientali Minimi) za građevinske objekte, javne zelene površine, urbanu opreću, javnu rasvjetu i saobraćajnu infrastrukturu. Šta karakteriše održivi razvoj? Šta određuje održive gradove? Kako se definišu „pametni gradovi“? Primjeri različitih pristupa u gradovima Evrope i Italije.

Kako se gradovi u svijetu, Evropi, a posebno u Italiji, suočavaju s izazovima klimatskih promjena i potrebom za održivim razvojem u ambijentalnom, socijalnom i ekonomskom smislu? Kako se konkretne pojedinačne mjere (CAM) koje doprinose ostvarivanju zajedničkih ciljeva primjenjuju u projektovanju i izgradnji projekata.

Koji su glavni problemi u primjeni normi u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja? Kakvu ulogu imaju lokalna uprava, projektanti, građevinska preduzeća i stanovništvo? Gdje su potencijalne rezerve za unapređenje planiranja i izgradnje u funkciji održivog urbanog razvoja i prostora? Koji su zajednički problemi Bosne i Hercegovine i italijanskih gradova? Koja iskustva iz Italije mogu biti podstaci za planiranje održivog razvoja u BiH?

Vladimir Krstić

Kansas City, Sjedinjene Američke Države
Diplomirao je na Arhitektonsko-urbanističkom fakultetu u Sarajevu 1979. godine. Profesionalnu karijeru započeo je na Institutu za arhitekturu, urbanizam i prostorno planiranje Arhitektonsko-urbanističkog fakulteta u Sarajevu. Magistrirao je na Kyoto University u Japanu, nakon čega je radio u birou Tadao Ando Architects & Associates.

Po povratku u Sarajevo 1985. godine izabran je u zvanje docenta na Arhitektonsko-urbanističkom fakultetu. Ubrzo potom odlazi u Sjedinjene Američke Države, gdje predaje na University of Illinois, a od 1988. godine na Kansas State University, na kojem je 2023. godine stekao zvanje profesor emeritusa. Obavljao je dužnost direktora Kansas City Design Centra u periodu od 2009. do 2023. godine.

Tokom akademskih karijere arhitekta kao jed od vodećih teoretičara japanske arhitekture i urbanizma, objavio je brojne naučne i stručne radove te održao predavanja na univerzitetima i stručnim skupovima širom svijeta.

Paralelno sa akademskim radom djelovao je i u profesionalnoj praksi, u Norveškoj i Sjedinjenim Američkim Državama, uključujući angažman u arhitektonskom birou BNIM Architects u periodu od 2008. do 2018. godine. Njegov rad i doprinos profesiji prepoznati su kroz brojne profesionalne i akademske nagrade na regionalnom i nacionalnom nivou u Sjedinjenim Američkim Državama.

Kolektivna svijest i oblikovanje grada: američke perspektive participativnog urbanizma

Prezentacija se temelji na tri pretpostavke koje služe kao parametri za razmatranje pitanja savremene urbane prakse i mogućnosti stvaranja grada.

Prva polazi od premise Alda Rossija, iznesene u knjizi „Arhitektura grada“, prema kojoj je grad „kolektivno umjetničko ostvarenje“ i kontinuirana konstrukcija u vremenu, čime razvija i proizvodi kolektivnu svijest o samome sebi. Grad se u tom smislu poima kao arhitektura vezano za neprekidni proces njegovog nastajanja i kauzalnih odnosa njegovih sastavnih elemenata, koje povezuju zajedničke teme geografije, mjesta, kulture, politike i socijalne volje i svijesti, kolektivnog načina života, historije i tehnologije. Tako postavljena artifaktualna ideja grada podrazumijeva da je svaki individualni čin arhitekture zasnovan na kolektivnoj ideji potrage za gradom i investirani u njeno ostvarivanje.

Druga pretpostavka predstavlja antičetičku ideju američkog grada zasnovanog na mrežnom planu kao matrici za laissez-faire manipulaciju prometom vrijednosti zemljišta i nekretnina, gdje je urbani oblik grada posljedica, a ne svrha takvih procesa. U ekstremnoj inkarnaciji takvog sistema svrha arhitekture više nije stvaranje grada, eventualno ni arhitektura sama sebi više nije svrha, već je svjedena na transakcijski instrument za stvaranje profita, pri čemu njena artifaktualna vrijednost postaje bezpredmetna.

Treća pretpostavka odnosi se na problem savremene uloge arhitekta i urbaniste u produkciji kapitalističkog grada te instrumentalizaciji arhitekture i urbanizma kao sredstva za ekstrakciju profita i ishvatanju grada kao ekonomskog, a ne artifaktualnog fenomena. U takvom sistemu uloga arhitekta i urbanista svodi se na obezbjeđivanje projektantskog servisa, bez utjecaja na sistem odlučivanja na višem idejnom nivou, gdje se razmatraju suštinska pitanja kolektivne, kulturne, socijalne i progresivne svrhe arhitekture i grada. Time se otvara dvostruki problem profesije: s jedne strane, ugrožena je njena osnovna kulturna i ideološka funkcija kao agencije koja artikulira viziju napretka i omogućava njeno ostvarenje, dok je s druge strane profesija otuđena od svoje kolektivne volje i veze sa zajednicama kojima treba služiti.

Kao odgovor na navedena pitanja i pretpostavke, prezentacija nudi perspektivu eksperimentalne prakse participativnog urbanizma zasnovanog na kolektivnom i komunalnom pristupu urbanističkom projektovanju, razvijanom kroz godine u Kansas City Design Centru i profesionalnog djelovanja u oblasti urbanističkog projektovanja. Ideja participativnog urbanizma temelji se na stvaranju mehanizama i metoda za artikulaciju kolektivnih urbanističkih vizija, odnosno kolektivne potrage za idejom grada, kao i procesa za njihovo ostvarenje. Takav pristup istovremeno otvara mogućnosti za preispitivanje alternativne uloge i svrhe profesionalnog projektanta i čini takvo preispitivanje nužnim.

Među ključnim ostvarenjima izdvaja se 14 godina rada na opštini Sollentuna, gdje je kao glavna urbanistica i dizajnerica osmislila novi dio grada Väsbyområdet s 4.000 stanova i pratećom infrastrukturom, koordinirajući 170 miliona zemljišta. U kompaniji Intea vodila je razvoj visokogumorsnih lokacija za pravosudni sistem Švedske.

Kroz RaRada Of Sweden upravila projektima koji uključuju preko 2.000 stambenih jedinica. Između ostalog, vodi izgradnju 35.000 m² u Haningeu, kao i projekat Svea Artilleri 2 u Štokholmu (110 studentskih stanova za mlade općine), čija realizacija počinje u januaru 2027. godine.

Uloga i obaveze investitora u procesu urbanističkog planiranja i izgradnje u Švedskoj

U Švedskoj su općine odgovorne za urbanističko planiranje i imaju tzv. planerski monopol. To znači da imaju glavnu odgovornost za planiranje korištenja zemljišta i usmjeravanje urbanog razvoja na svom području. Investitori koji pokreću projekte kojima nastaju nove građevinske površine, u okviru planskog procesa i provedbe detaljnog plana, mogu preuzeti različite obaveze u pogledu finansiranja i realizacije infrastrukture i drugih mjera potrebnih za provedbu projekta.

Doprinosi investitora važan su element provedbe urbanističkih planova. Najčešće se odnose na troškove izgradnje i uređenja ulica, drugih javnih površina, saobraćajne i komunalne infrastrukture, kao i na druge mjere koje su neposredno povezane s realizacijom plana. Ugovornima odnose općine i investitori mogu se definirati obaveze izgradnje ili finansiranja infrastrukture, uključujući ulice, puteve, javne površine te sisteme vodosnabdjebljenja i odvodnje.

U pojedinim projektima doprinos investitora može obuhvatiti i izgradnju društvene infrastrukture, poput škola, predškolskih ustanova ili drugih objekata od javnog interesa, u skladu s lokalnim modelima i konkretnim planskim i ugovornim rješenjima. U praksi se mogu primjenjivati i različiti oblici ekološke kompenzacije, ali oni nisu opći obaveza svih investitora.

Švedska ima dugu tradiciju podjele odgovornosti između javnog i privatnog sektora u razvoju urbanog prostora. Općine imaju široke ovlasti u planiranju i usmjeravanju dugoročnog i kratkoročnog razvoja, kao i odgovornost za lokalne ulice i javne površine kojima su glavni upravitelji. Država je odgovorna za državnu saobraćajnu infrastrukturu, dok se regionalna pitanja rješavaju kroz širi sistem planiranja i upravljanja.

Zakon o planiranju i izgradnji (Plan- och bygglagen – PBL) predstavlja temeljni pravni okvir švedskog sistema prostornog i urbanističkog planiranja, uključujući planiranje, izgradnju i provedbu detaljnih planova.

Duško Bogunović

Auckland, Novi Zeland
Arhitekt, urbanist, prostorni planer i profesor, s prebivalištem na Novom Zelandu od 1993. godine. U mirovini je od 2020. godine, po prestanku angažmana na Školi za arhitekturu i planiranje Univerziteta u Aucklandu. Prije toga bio je naujupisani dekan i profesor urbanog dizajna i planiranja na Univerzitetu Ba Isago u Bocvani, te dugogodišnji vanredni profesor na Školi za arhitekturu i pejzažnu arhitekturu na Institutu za tehnologiju UNITEC u Aucklandu. Obrazovanje je stekao na univerzitetima u Sarajevu, Beogradu i na Kipru, te na Univerzitetu Pensilvanije u Filadelfiji i Univerzitetu Kalifornije u Berkeleyju. Među njegovim brojnim utjecajnim profesorima bili su Branko Bulić, Dimitrije Perišić, Ian McHarg, Ed Bacon i Sir Peter Hall.

Doživotni je član Međunarodnog društva gradskih i regionalnih planera (ISOCARP), kao i član Novozelandskog instituta arhitekata (NZIA), te Foruma za urban dizajn Novog Zelanda (UDF). Dvput je bio Fulbrightov stipendista, osvojio je više nagrada na natječajima iz urbanog dizajna, te dobio brojne istraživačke i putne grantove. Također je često pozivan kao uvodničar na značajne međunarodne konferencije i radionice. Bio je gostujući naučnik i profesor na univerzitetima u Oxfordu, Bolonji, Genovi i na Politehnici u Milanu.

Radio je kao konsultant za UNDP, UNEP, UN-Habitat, ADB (novi glavni grad Indonezije), te za centralne i lokalne organe vlasti Novog Zelanda. Koautor je dvije knjige i više od 100 naučnih i stručnih radova objavljenih tokom proteklih 30 godina.

Njegov istraživački i stručni rad dosljedno se bavi temama urbane forme, metabolizma grada, rezilijentnosti gradske infrastrukture, utjecaja informatičke i zelene tehnologije na disperziju grada, te ekološkog pristupa planiranju i projektovanju u uvjetima globalnog zatopljenja. Najveći dio tih istraživanja vezan je za Auckland i neprestane diskusije oko njegovog optimalnog oblika i gustine. Duško je trenutno angažovan u Aucklandu na zagovaranju jednog ikoničnog objekta na gradskoj obali, u javnoj diskusiji o lokaciji novog mosta preko zaliva, te polemici oko dozvoljavanja ekspanzije grada u regionalni prostor.

Linearni grad-region Auckland: Prilog teoriji urbanizma na prirodnom osnovama

Urbanizacija planete još traje. Većina gradova raste i brojem stanovnika i površinom koju zauzima, pri čemu se prostorni rast više manifestuje rastom u širinu nego u visinu. Širenje grada (urban sprawl) napreduje uprkos opredjeljenju zvanične gradske politike i većine stručnjaka (planera, arhitekata, ekologa) za povećavanje gustine postojećeg gradskog prostora. Model zbijenog, odnosno zgusnutog grada (compact city) model je koji gradske vlasti odavno preferiraju. Ali u stvarnosti ne samo da „suburbija“ i dalje dominira nego se sve više širi i „peri-urbija“ – prodor urbanih funkcija veoma male gustine u nekadašnje ruralno ili prirodno okruženje. Planska borba protiv širenja gradova kao da je izgubljena nakon pola stoljeća politika i instrumenata, pa se postavila pitanje da li je potrebno tražiti radikalno drugačiji stav prema „horizontalnom gradu“ (the flat city) i, shodno tome, novi pristup urbanističkom planiranju i projektovanju.

U ovom izlaganju predlaže se da je drugačije vrednovanje suburbije i peri-urbije i neminovno i poželjno. Neminovno je jer realnost pokazuje da tržište i dalje preferira primno, individualno stanovanje i jefitnu gradnju, a poželjno jer neke potencijalne prednosti malih gustina nisu dovoljno prepoznate, pa propuštamo mogućnost da ih iskoristimo u ekološkom i sigurnosnom smislu, a ne samo komercijalno-ekonomskom.

Društveni, ekonomski i kulturni potres koji smo doživjeli tokom pandemije Kovida/Korone, zajedno s produbljivanjem globalne klimatske i ekološke krize, ukazuje na to da velike koncentracije stanovništva i imovine mogu predstavljati značajan rizik. Velike urbane gustine vidno zavise od gradske infrastrukture, dok manje, suburbanne gustine imaju ne samo manje posljedice u slučaju nesreće, nepogoda i nestašica već i više alternativnih mogućnosti da se brzo preurede kada nastupe poremećaji i kada gradske mreže ne funkcionišu dobro ili uopće ne funkcionišu.

U tom kontekstu, rezilijentnost i ranjivost nameću se kao novi ključni kriteriji kvaliteta urbane forme i kvalitetnog urbanizma. Oni su sada jednako, ako ne više, važni kao „kvalitet života“ (livability) i „održivost“ (sustainability), odnosno smanjenje emisija i „ugljkovnog otiska“ (carbon emissions/footprint).

Na primjeru Aucklanda razmatra se pristup prema kojem potraga za ekološkim urbanizmom mora biti usklađena s činjenicom da već imamo razvijen grad malih gustina te da insistiranje na povećavanju gustine postaje gotovo uzaludna misija. Pravi potencijali za postizanje urbane forme koja istovremeno odgovara na imperativ usporavanja globalnog zagrijavanja (mitigation) i na imperativ prilagođavanja poremećenju klimi (adaptation) mogu se stoga nalaziti upravo u „ozloglašenoj“ suburbiji i peri-urbiji, odnosno u regionalnom gradu ili „gradu-regionu“.

Semir Zubčević

Beč, Austrija
Rođen 1962. godine u Sarajevu i diplomirao na Arhitektonskom fakultetu 1987. Nakon kraćeg angažmana u projektantskoj firmi UNIS-Inžinjering, prelazi u arhitektonski biro DOM, gdje radi na različitim projektantskim i urbanističkim zadacima u Sarajevu, Doboju, Kotoru i Prištini. Ambiciozan i društveno angažiran, učestvuje na međunarodnim radionicama i simpozijima te uređuje nekoliko brojeva biltena Društva arhitekata Sarajeva. Ovu ramu fazu karijere zaključuje izložba A4 (Zubčević–Grozdančić–Hrelja–Selimić), otvorena u Olimpijskom muzeju u Sarajevu i potom predstavljena u više gradova bivše Jugoslavije.

Godine 1991. seli se u Beč, gdje započinje saradnju sa arhitektom Albertom Wimmerom. Nakon uspjeha na konkursima i širenja tima, s Monikom Puschke i Michaelom Pfirschauom osniva arhitektonsku firmu AWNTZ, danas jedan od uglednijih projektantskih ureda u Austriji. Portfolio obuhvata urbanističko planiranje, socijalno stanovanje, bolnice, željezničke stanice, stadione i projekte poput novog kongresnog centra Ujedinjenih naroda u Beču.

Početkom 2000-ih, sa suprugom Dalilom Zubčević, osniva malu arhitektonsku praksu u Rovinju, usmjerenu prvenstveno na obiteljske vile i turističke objekte.

Od 2008. godine fokusirao se na projektovanje u zdravstvu. U okviru Health Teama AWNTZ projektuju i realizuju bolnice u Austriji, Luksemburgu, Hrvatskoj i Njemačkoj, uvodeći principe „Evidence-Based Design“ i koncept „Healing Environments“ u srednjoevropsku regiju. O temama „Health Care Design“ objavljuje u stručnoj štampi i predaje na stručnim skupovima.

Beč – Sarajevo: Lekcije jednog stoljeća urbane politike

Razvoj uspješnih gradova nije rezultat samo kvalitetnog urbanizma i velikih investicija, već prije svega političkih odluka kojima se javni interes stavlja ispred kratkoročnog profita. Tokom 20. stoljeća evropski gradovi razvijali su obrazovanje, zdravstvo i stanovanje kao ključne instrumente komunalne politike i dugoročnog urbanog razvoja. U tom procesu stanogradnja je postala jedan od temeljnih elemenata oblikovanja gradskih zajednica.

U međunarodnom okvirima, jedan od najuspješnijih primjera takvog pristupa predstavlja Beč. Prije tamo stotinu godina grad je preuzeo aktivnu ulogu u planiranju i izgradnji pristupačnih stanova, stvarajući socijalno održiva naselja opremljena školama, vrtićima, parkovima, javnim sadržajima i kvalitetnim sistemima javnog prijevoza. Ovak model kontinuirano se razvijao kroz strateško planiranje, snažne javne institucije i različite instrumente kojima se privatne investicije uskladju s javnim interesom. Danas priljučno polovina stanovnika Beča živi u gradskim ili subvencioniranim stanovima, što doprinosi društvenoj stabilnosti, smanjuje prostornu segregaciju i omogućava održavanje visokog kvaliteta života.

Primjer Beča jasno pokazuje da urbanizam nije samo tehničko, već prije svega političko pitanje. Način na koji grad uređuje stanovanje, obrazovanje i zdravstvo neposredno određuje kvalitet života građana, ali i dugoročnu održivost urbanog prostora. Iskustvo Beča stoga može ponuditi vrijedne lekcije i za Sarajevo, posebno u promišljanju budućeg urbanog razvoja koji će počivati na javnom interesu, socijalnoj općinosti i dugoročnoj viziji razvoja grada.

Nihad Čengić

Vanredni profesor, Univerzitet u Sarajevu – Arhitektonski fakultet
Diplomirao je 1984. godine u Sarajevu. Od 1987. godine asistent je na Katedri za prostorno i grafičko prikazivanje iz čije oblasti specijalizira. Od 1993. godine radi i na Katedri za urbanizam i prostorno planiranje, na kojem ubrzo prelazi na poziv prof. V-J. Žuljić. Kratka stručna usavršavanja provodi u Ouluu i Barceloni. Od 1994. godine radi i za međunarodne organizacije Eagletonov ured i WUS Austria. Od 1995. godine učesnik je ili organizator brojnih međunarodnih studentskih radionica i letnjih škola, kodirektor je programa saradnje s fakultetom ETSABarcelona.

Magistriorao je i doktorirao iz oblasti urbanizma i prostornog planiranja na AFS, s temom „Otvoreni javni prostor i urbana forma“. Radi na međunarodnim naučno-istraživačkim projektima iše radove na teme urbane forme, etike planiranja, tranzicije, deregulacije, privatizacije konfika-ta. Dobitnik je timske nagrade UIA – UN HABITAT 1996. godine i priznanja AFS za doprinos razvoju međunarodne saradnje i realizaciji NPP 2004. godine. Šef je Katedre za urbanizam i prostorno planiranje.

Lejla Hajro

Direktorica Direkcije za izgradnju Kampusa Univerziteta u Sarajevu
Arhitektica i urbanistica s više od dvadeset godina iskustva u vođenju kompleksnih urbanističkih projekata, prostornom planiranju i izgradnji kapitalnih javnih prostora i objekata. Diplomirala je na Arhitektonskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, a postdiplomsko studije nastavila je u Velikoj Britaniji, gdje je stekla magistarske diplome na prestižnim univerzitetima Imperial College London iz oblasti upravljanja životnom sredinom i kao Chevening stipendistka na University College London – Bartlett School of Planning iz oblasti međunarodnog planiranja.

Trenutno obnaša funkciju rukovoditeljice razvoja Kampusa Univerziteta u Sarajevu, gdje predvodi strateški projekt urbane regeneracije vrijedan preko 200 miliona eura. Prethodno je sedamnaest godina provela u IPSA Institutu kao izvršna direktorica i voditeljica timova za prostorno i urbanističko planiranje, vodeći izradu dokumenata od ključnih strateških, infrastrukturnih planova, ali i velikog broja detaljnih planskih dokumenata širom Bosne i Hercegovine.

Tokom višegodišnjeg rada na složenim arhitektonskim i urbanističkim projektima, predvodila multidisciplinarnne timove stručnjaka, osvojila je više prestižnih nagrada i priznanja za arhitektonsko-urbanistička rješenja. Njen rad ostaje usmjeren na održivi urbani razvoj, oblikovanje i transformaciju javnih prostora, participativne procese planiranja, te efikasno operativno vođenje strateških prostornih inicijativa.

Nasiha Pozder

Docentica, Univerzitet u Sarajevu – Arhitektonski fakultet
Rođena 1978. godine u Tuzli. Diplomirala 2003. godine na Arhitektonskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, gdje je 2013. godine doktorirala na oblasti arhitekture i urbanizam. Stručni ispit položila 2008.godine. Od 2004. godine zaposlena na Arhitektonskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, na Katedri za urbanizam i prostorno planiranje, gdje je 2018. godine izabrana u zvanje docenta. Autorica je značajnog broja naučnih i stručnih radova, a kao gostujuća predavačica ostvarila saradnju na Technische Universität Wien, Technische Universität Stuttgart, Inalco institute Sorbonne Paris, i ITU Istanbul Technical University.

Profesionalnu karijeru razvijala i na Institutu za arhitekturu, urbanizam i prostorno planiranje AFS gdje je vodila tim zadužen za projekte iz oblasti urbanizma, ali i unutar saradnje s lokalnim zajednicama i strukovnim udruženjima, te kao konsultantica za UNDP i Svjetsku banku na projektima Recovery, Local Integrated Development, Climate-Ready Cities. U mandatu 2018-2022. obavljala dužnost zastupnice u Zastupničkom domu Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, a svoj politički angažman vezuje sa stručnim, pa od 2012. godine učestvuje u radu komisija za urbanizam i prostorno planiranje i zaštitu kulturnog, prirodnog i historijskog naslijeđa Federacije Bosne i Hercegovine, te Kantona Sarajevo i Grada Sarajeva.

Značajnu saradnju ostvarila je i kao konsultantica i predavačica za Friedrich Naumann, Heinrich Böll, WFD i Boris Đuković fondacije na projektima i seminarima u oblasti prostorne politike, zaštite okoliša i smart city rješenjima.

Od 2023. godine je ministrica Federalnog ministarstva okoliša i turizma.

Jasenka Čakarić

Redovna profesorica, Univerzitet u Sarajevu – Arhitektonski fakultet
Arhitektonski fakultet Univerziteta u Sarajevu završila 2002. godine. Na istom fakultetu magistrirala 2008. i odbranila doktorsku disertaciju 2010. godine. Sva tri rada su s temama iz oblasti transformacija urbanih konteksta potaknutih vodnim prisustvom. Od 2002. zaposlena na Arhitektonskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, pri Katedri za urbanizam i prostorno planiranje, gdje je i birana u sva akademska zvanja, uključujući s 2024. godinom, od kada je u zvanju redovnog profesora. U mentorskom radu, vodi kandidate do izrade diplomskih-master radova i doktorskih disertacija. Autorica je i koautorica brojnih naučnoistraživačkih radova, objavljenih u publikacijama koje prate relevantne međunarodne baze podataka, te četiri naučne knjige (tri autorske i jedne koautorske).

Član je Uredničkog odbora jednog naučnog časopisa, recenzirajuć knjige i članke, a član je i dva Savjeta Plana (za izradu urbanističkih planova). Učestvovala je izradi ekspertiza i studija iz oblasti urbanizma i prostornog planiranja, a stručnu praksu nadograđuje izradom i realizacijom urbanističkih i arhitektonskih projekata. Od 1993. na Univerzitetu u Sarajevu – Arhitektonskom fakultetu obnašala funkciju prodekan za naučnoistraživački rad.

Nataša Pelja – Tabori

Predavačica, Internacionalni Burch Univerzitet u Sarajevu
Pomoćnica direktora za detaljnu plansku dokumentaciju i Tehničku pripremu u Zavodu za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, predavač na Internacionalnom Bučr univerzitetu na Odsjeku za arhitekturu i docent na Internacionalnom univerzitetu u Travniku za užu naučnu oblast Urbanizam i prostorno planiranje. Doktorirala na Tehničkom